

בסיעתא דשמיא

שיעורים בפרשת השבוע

הרב **אליהו דיסקין** שליט"א

פרשת מטות-מסעי

שיעור ד' | תשפ"א

ניתן לשמוע בקו ישיר: 073-2951303

www.kolhalashon.com

גישה ישירה לשיעור במערכת קול הלשון

בלי לחפש ולדפדף בין השיעורים במערכת.

מתקשרים לקו קול הלשון במספרים הרגילים והישירים,

מקיישים מיד כוכבית סולמית #

ואחריו את מספר השיעור **31571358** ולסיום סולמית #

נחלת בני גד וראובן / יאיר בן מנשה / גואל הדם / אהרון הכהן ושירת הלל

תיאור מפורט של תוכן השיעור בקצרה:

נחלת בני גד ובני ראובן / כפילות לה"פ: ויאמרו למשה ומה שהפסיק פרשה סתומה באמצע / ביאור הגר"ק בזה והוספה לפרש בזה לה"פ: 'לקחו' בני הראובני והגדי, מטה מנשה 'לקחו'.

נחלת חצי מטה מנשה / לה"פ: וחצי שבט מנשה וכו', לא הוסיף בזה לבית 'אבותם' כמוש"ש בבני ראובן וגד / דברי האבה"ז והרמב"ן {סו"פ מטות} שיאיר בן מנשה היה משבט יהודה / דעת הרד"ק המלבי"ם והגר"א בזה ומקצת הראיות בענין זה.

גואל הדם / יסוד הגרש"ר שהוא בע"ד ותובע את הרוצח / למה לה"ר מלה"פ: ושפטו העדה בין המכה 'ובין גואל הדם'.

ואהרון בן שלש ועשרים ומאת שנה / עונין בכל הלל וכו' כמנין שנותרו של אהרון לרמב"ם חנוכה סו"פ ג' / ביאור ענין אהרון הכהן אצל שירת הלל בתרי אנפי.

והם קיוו שמשה רבינו יבין את הרמז והוא יתן להם אותה מעצמו וזה לא יחשב שנטלתי לעצמי, ולכן אחרי שהם גמרו את הדרשה הראשונה הם הפסיקו והלכו הביתה, הם חיכו שמשה רבינו יקרא להם ויגיד להם שהוא נותן להם את עבר הירדן, ואחרי שעבר זמן והם ראו שמשה רבינו לא נותן להם מעצמו הם באו עם אמירה חדשה וביקשו 'יותן את הארץ הזאת לעבדיך לאחוז'.

'לקחו' נחלתם

על פי דבריו רצינו לפרש בפשט בפסוק בפרשת מסעי **'כי לקחו מטה בני הראובני לבית אבותם ומטה בני הגדי לבית אבותם וחצי מטה מנשה לקחו נחלתם'** על בני גד ובני ראובן המילה לקחו כתובה בתחילת המשפט כי לקחו מטה בני הראובני גו', ואילו בשבט מנשה המילה לקחו כתובה בסוף המשפט **'וחצי מטה מנשה לקחו נחלתם'** ומה פשר השינוי?

יש כלל גדול בלשון הקודש שאת הדבר שבאים להדגיש אותו אומרים בתחילת המשפט, כתוב בפסוק במלכים כשהיתה מלחמה עם ארם **'אם לשלום יצאו תפשוש חיים ואם למלחמה יצאו חיים תפשוש'** **מבאר המלבי"ם** שאם הם יצאו לשלום הרבנות היא שצריך לתפוס אותם ולכן הפסוק מקדים **'תפשוש חיים'**, אבל אם למלחמה יצאו עיקר הרבנות היא שלא יהרגו אותם ולכן כתוב **'חיים תפשוש'**, ולכן בני ראובן ובני גד שלקחו מעצמם התורה מדגישה את ה'**לקחו'** בתחילת המשפט, אבל מטה מנשה שלא לקחו לבד אלא רק את מה שקיבלו לכן המילה לקחו כתובה בסוף המשפט.

למה בקשת בני גד ובני ראובן מחולקת לשניים?

ומקנה רב היה לבני גד ולבני ראובן עצום מאד ויראו את ארץ יעזר ואת ארץ גלעד והנה המקום מקום מקנה, ויבואו בני גד ובני ראובן ויאמרו אל משה ואל אלעזר הכהן גו', ארץ מקנה היא ולעבדיך מקנה, אחרי ההקדמה הזו יש הפסק של פרשה סתומה ואחר כך כתוב **ויאמרו אם מצאנו חן בעיניך יותן הארץ הזאת לעבדיך לאחוז,** ולא זו בלבד שיש הפסק של פרשה באמצע דבריהם אלא כתוב עוד פעם **ויאמרו אם מצאנו גו', וצריך לדעת למה זה מחולק לשתי פרשיות? הרי הכל היה בקשה אחת שמכיון שארץ מרעה היא יותן את הארץ הזאת לעבדיך,** ולמה יש כאן אמירה חדשה ופרשה חדשה??

אין מביאין ביכורים מעבר הירדן

מבאר בזה מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א פשט נחמד ואמיתי מאד - כתוב שאין מביאין ביכורים מעבר הירדן, והירושלמי כותב שני טעמים, א' שעבר הירדן זה לא ארץ זבת חלב ודבש, ב' בביכורים כתוב **'מפרי האדמה אשר נתת לי ה'** ולא שנטלתי מעצמי, והנפקא מינה היא ברמת הגולן ששייכת לחצי שבט המנשה שלפי הטעם שזה לא זבת חלב ודבש גם מרמת הגולן אי אפשר להביא, אבל לפי הטעם ש'ולא נטלתי לעצמי' חצי שבט מנשה לא ביקשו לעצמם כלום, **ובני ראובן ובני גד** לא רצו להפסיד את המצוה של הבאת ביכורים, והם התחכמו כמו שאנחנו עושים עם **'גוי שבת'** שמסבירים לו שיש כאן חושך ואנחנו לא רואים... והם באו ואמרו רק **'ארץ מקנה היא ולעבדיך מקנה'**

ואחת הראיות היא שההלכה היא שהיודע עדות לחבירו ואינו מעידו והלה השביעו הוא חייב להביא קרבן שבועת העדות, ויש מיעוט מפסוק שכשגואל הדם תובע מעד להעיד על הריגת קרובו אין על זה קרבן, וצריך להבין מה ההוה אמינא שיהיה כאן קרבן שבועה, הרי צריך שהבעל דין יתבע אותו להעיד, ומזה מוכח שגואל הדם נחשב לבעל דם.

ולכאורה זה פסוק מפורש בתורה **'ושפטו העדה בין המכה ובין גואל הדם'** וכתוב כאן מפורש שהדין ודברים זה בין גואל הדם לרוצח, ויש כאן תובע ונתבע.

היארציי"ט של אהרון הכהן

היארציי"ט היחיד שמוזכר בתורה הוא של אהרון הכהן **'בחודש החמישי באחד לחודש'**, ובכל שנה קוראים פרשת מסעי בשבוע של היארציי"ט, והשנה זה יוצא באותו יום, ויש עוד יארציי"ט שכמעט מפורש בתורה **'נדב ואביהוא'** שמתו ביום שמיני למילואים שלפי רוב המפרשים זה היה באחד בניסן, ולהלכה נפסק שבכל ראש חודש אסור לצום, ובכל חודש ניסן אסור לצום, אבל בראש חודש ניסן זה תענית צדיקים כי בו מתו נדב ואביהוא.

מה הקשר של אהרון להלל?

ואהרון בן שלש ועשרים ומאת שנה במותו בהר ההר - הרמב"ם בהלכות חנוכה כותב בארוכה איך שרים את ההלל, וזה מבוסס על הגמרא בסוכה איך היו אומרים הלל בזמנם ועד היום הקהילות התימניות אומרים הלל באופן הזה, ובסוף דבריו כותב הרמב"ם **'עד שנמצאו עונים בכל ההלל מאה ושלש ועשרים פעמים סימן להם שנותיו של אהרון'** משמע שיש קשר בין שנותיו של אהרון הכהן להלל, ויתכן לומר שמכיון שבהלל כתוב **'בית אהרון ברכו את ה'** יש שייכות מיוחדת לבית אהרון ללברך ולהודות לקב"ה.

ויתכן לבאר על דרך דרוש - הגמרא במגילה אומרת א"ר יוחנן מאי דכתיב ולא קרב זה אל זה כל הלילה ביקשו מלאכי השרת לומר שירה אמר הקב"ה מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה, והיכן כתוב כאן בפסוק רמז שמלאכי השרת רצו לומר שירה? אנחנו אומרים כל יום בקדושה את הפסוק **'וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש ה' צבקות'** והפירוש של וקרא זה אל זה אנחנו מתרגמים בקדושה דסדרא **'ומקבלין דין מן דין'**, והיינו שהם מקבלים רשות זה מזה, וכך אנחנו אומרים גם בקדושת יוצר **'ונותנים רשות זה לזה להקדיש ליוצרים בנחת רוח בשפה ברורה ונעימה'**, ולכן כשהתורה באה לומר שלא אמרו שירה הלשון הוא **'ולא קרב זה אל זה'**.

האם יאיר בן מנשה היה משבט מנשה?

ובפסוק הזה בפרשת מסעי יש דקדוק נפלא - על בני גד וראובן כתוב **'לבית אבותם'** אבל על חצי שבט מנשה לא כתוב **'לבית אבותם'**, בסוף הפרשה כתוב שיאיר בן מנשה כבש בעצמו את כל חבל ארגוב שישים ערים, ובפשוטו נראה שהוא היה משבט מנשה, אבל בדברי הימים מבואר שיאיר בן מנשה היה משבט יהודה, בתחילת דברי הימים כתוב שיהודה הוליד את פרץ ופרץ הוליד את חצרון וחצרון לקח אשה משבט מנשה בת של מכיר בן מנשה והוא היה בן שישים שנה והיא הולידה לו את שגוב ושגוב הוליד את יאיר, והיאיר הזה היה בן אחר בן משבט יהודה אלא שהסתבא שלו באה משבט מנשה, ובפרק ב' כתוב שיאיר הזה כבש הרים בגלעד, ורוב המפרשים לומדים שזה אותו יאיר בן מנשה שמוזכר בתורה, והטעם שהוא קיבל חלק בנחלת מנשה אומרים האבן עזרא והרמב"ן שנחלת חצי שבט מנשה זה לא היה דוקא לשבט מנשה, אלא נתנו אותה למי שכבש אותה, ולשון האבן עזרא **'ואין כאן מקום לשאול איך לקח יאיר נחלה עם שבט אחר כי ארץ כנען היא הנחלקת ולא ארץ האמורי שהיא מעבר לירדן מזרחה'** והיות שהוא גדל ביחד עם שבט מנשה מייחסים אותו לשבט מנשה על שם הסבתא שלו, וכך גם כותב הרמב"ן **'האיש הזה יתייחס אל משפחת אמו בעבור שלקח אחוזתו עמהם כי בדברי הימים מפורש שהוא בן פרץ בן חצרון בן יהודה ואמו בת מכיר בן מנשה'** ולפי זה יוצא שחלק גדול מנחלת מנשה היתה שייכת לאדם שהתייחס לשבט מנשה רק מצד אמו ולא מצד אביו, ולכן בבני הראובני ובני הגדי כתוב **'לבית אבותם'** אבל חצי שבט מנשה לא לקחו לבית אבותם שהרי שישים עיר כל חבל ארגוב היו שייכים ליאיר שהתייחס לשבט מנשה רק לשם אמו.

אבל הרד"ק מדייק מהגמרא בבא בתרא שזה לא אותו יאיר בן מנשה אלא יאיר אחר שירש את אשתו, וכך גם הגר"א בדברי הימים לומד שזה לא אותו יאיר.

בגמרא בבבא בתרא קכא: כתוב שיאיר בן מנשה ראה את יעקב אבינו, ולפי החשבון של הדורות זה גם לא יכול להיות שזה אותו יאיר, שהרי יהודה היה בן שישים כשיעקב אבינו מת, ובפסוק בדברי הימים כתוב שחצרון שהוא הנכד של יהודה הוליד את שגוב כשהוא היה בן שישים, ומזה מוכח שזה לא אותו יאיר בן מנשה.

יום היארציי"ט של ראש הישיבה הגר' שמואל רוזובסקי זצ"ל

ר' שמואל הביא הרבה ראיות שכשגואל הדם הורג את הרוצח יש לו תורת תובע על הריגת קרובו,

המחלוקת בכלל ישראל מונעת שבחו של מקום

וקל וחומר לשירת ישראל, עד מתי השטן הזה של המחלוקת ירקד בינינו? כמה עיכוב יש בשירה שלנו לכבוד שמים, כמה חיסרון של פירוד ושנאה יש שמעכב את השירה לכבוד שמים, **'ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל'** ומביא רש"י בהתאספם יחד באגודה אחת ושלוש ביניהם הוא מלכם ולא כשיש מחלוקת ביניהם, ובפוסקים כתוב שציבור שיש ביניהם מחלוקת לא יתפללו יחד בימים נוראים שזה הורס את כל הכח של תפילה, כי ההדר של שבח לקב"ה הוא ונותנים רשות זה לזה להקדיש ליוצרם בנחת רוח.

ולכן הלל שזה שירה שייך דוקא לאהרון הכהן שהיה אוהב שלום ורודף שלום, הוא דאג שלא תהיה מחלוקת בכלל ישראל, הוא הביא את כלל ישראל למצב של 'וקרא זה אל זה' וזוהי השייכות של הלל לאהרון הכהן.

החפצא של שירת המלאכים - ונותנים רשות זה לזה

רואים מכאן שהיסוד של שירת המלאכים הוא המקבלין דין מן דין, וזה השבח הגדול והשלימות הגדולה של השירה בכך שהם נותנים רשות זה לזה בשפה ברורה ובנעימה, שהרי בקדושת יוצר אנחנו לא מדברים בשבח המלאכים אלא בשבח של הקב"ה שהוא יוצר משרתים, ומה השבח לקב"ה במה שהמלאכים נותנים רשות זה לזה ולכאורה זה שבח של המלאכים ולא של הקב"ה? והתירוץ על זה הוא שכמו ש'**אז בקול רעש גדול אדיר וחזק משמיעים קול'** זה לא שבח של המלאכים, אלא שבח לקב"ה שזוהי העוצמה וההדר של שירת המלאכים שמשבחים לקב"ה, כך גם **'ונותנים רשות זה לזה'** בא לשבח את הנעימות וההדר של שירת המלאכים שהם נותנים רשות זה לזה, ועד כדי כך עצם החפצא של שירת המלאכים היא באופן של **'מקבלין דין מן דין'** שכשהתורה רוצה לומר שלא אמרו שירה לשון הכתוב הוא 'ולא קרב זה אל זה' וכמו שביארנו.

להצטרפות לקבלת
השיעורים והגליונות:

@2132817@gmail.com
050-9127078 ☎